

Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право
УДК 342.951

Яринко Богдан Валерійович

здобувач кафедри цивільного та господарського права

Національного університету біоресурсів і природокористування України

Ярынке Богдан Валерьевич

соискатель кафедры гражданского и хозяйственного права

Национального университета биоресурсов и природопользования Украины

Yarynko Bohdan

Applicant of the Department of Civil and Commercial Law of the

National University of Life Environmental Sciences of Ukraine

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕДУРИ ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА
ДІЯЛЬНІСТЮ АРБИТРАЖНОГО КЕРУЮЧОГО
ОСОБЕННОСТИ ПРОЦЕДУРЫ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ КОНТРОЛЯ
ЗА ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ АРБИТРАЖНОГО УПРАВЛЯЮЩЕГО
FEATURES OF THE PERFORMANCE OF THE PROCEDURE FOR
CONTROL BY ACTIVITY OF ARBITRATION MANAGER**

Анотація. В даній статті досліджуються особливості, мета і завдання процедур контролю за діяльністю арбітражного керуючого. Відмічається, що контроль за діяльністю арбітражних керуючих є одним з основних повноважень Міністерства юстиції України як державного органу з питань банкрутства. Справи про банкрутство завжди викликають багато запитань і суперечностей як в арбітражних керуючих, так і в інших учасників провадження, які звертаються до Мін'юсту зі скаргами на діяльність арбітражних керуючих.

Зазначається, що оскарження може здійснити будь-яка особа, навіть не учасник справи, що і трапляється на практиці, і з одного боку,

може видатись дієвим інструментом захисту прав суб'єктів, не залучених до справи про банкрутство, а з іншого боку стати інструментом численних процесуальних диверсій з боку «підставних» скаржників.

Встановлено, що дисциплінарними стягненнями, що накладаються на арбітражного керуючого є попередження, позбавлення права на здійснення діяльності арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора). Рішення щодо накладення дисциплінарного стягнення може бути прийняте Дисциплінарною комісією протягом двох місяців з дня виявлення проступку, але не пізніше одного року з дня його вчинення.

Наразі, арбітражні керуючі стикаються із низкою проблем на практиці, але в причинах їх виникнення і в ефективності правового захисту значну роль відіграє їх професіоналізм та правомірність вчинюваних юридичних дій.

Таким чином, арбітражний керуючий має стимул для недопущення у своїй роботі порушень вимог законодавства з питань банкрутства, прав боржника та кредиторів, адже у разі виявлення скоєння ним грубих порушень вимог законодавства, є можливим притягнення арбітражного керуючого до дисциплінарної відповідальності та адміністративної - позбавлення його права на здійснення діяльності арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора).

Ключові слова: державний контроль, арбітражний керуючий, контроль за діяльністю арбітражного керуючого.

Анотація. В данной статье исследуются особенности, цели и задачи процедур контроля за деятельностью арбитражного управляющего. Отмечается, что контроль за деятельностью арбитражных управляющих является одним из основных полномочий Министерства юстиции Украины как государственного органа по

вопросам банкротства. Дела о банкротстве всегда вызывают много вопросов и противоречий как у арбитражных управляющих, так и у других участников производства, которые обращаются в Минюст с жалобами на деятельность арбитражных управляющих.

Отмечается, что обжалование может осуществить любое лицо, даже не участник дела, и случается на практике, и с одной стороны, может показаться действенным инструментом защиты прав субъектов, не вовлеченных в дело о банкротстве, а с другой стороны стать инструментом многочисленных процессуальных диверсий со стороны «подставных» жалобщиков.

Установлено, что дисциплинарными взысканиями, налагаемыми на арбитражного управляющего является предупреждение, лишение права на осуществление деятельности арбитражного управляющего (распорядителя имущества, управляющего санацией, ликвидатора). Решение о наложении дисциплинарного взыскания может быть принято Дисциплинарной комиссией в течение двух месяцев со дня обнаружения проступка, но не позднее одного года со дня его совершения.

В настоящее время арбитражные управляющие сталкиваются с рядом проблем на практике, но в причинах их возникновения и в эффективности правовой защиты значительную роль играет их профессионализм и правомерность совершаемых юридических действий.

Таким образом, арбитражный управляющий имеет стимул для недопущения в своей работе нарушений требований законодательства по вопросам банкротства, прав должника и кредиторов, ведь в случае выявления совершения им грубых нарушений требований законодательства, возможно привлечение арбитражного управляющего к дисциплинарной ответственности и административной - лишение его права на осуществления деятельности арбитражного управляющего (распорядителя имущества, управляющего санацией, ликвидатора).

Ключевые слова: государственный контроль, арбитражный управляющий, контроль за деятельностью арбитражного управляющего.

Summary. *In this article, the peculiarities, purpose and tasks of the control procedures for the activity of the arbitration manager are investigated. It is noted that the control over the activities of arbitration managers is one of the main powers of the Ministry of Justice of Ukraine as a state body on bankruptcy. Bankruptcy cases always cause a lot of questions and controversies both in arbitration managers and in other participants in proceedings that appeal to the Ministry of Justice with complaints about the activities of arbitration managers.*

It is noted that an appeal can be made by any person, not even a party to the case, which happens in practice, and, on the one hand, may prove to be an effective instrument for the protection of the rights of subjects not involved in the bankruptcy case and, on the other hand, to become an instrument numerous procedural sabotage from the "false" complainants.

It has been established that the disciplinary penalties imposed on the arbitration manager are a warning, deprivation of the right to exercise the activities of the arbitration manager (property manager, reorganization manager, liquidator). A decision to impose a disciplinary sanction may be taken by the Disciplinary Commission within two months from the date of detection of the misdemeanor, but not later than one year from the day in which it was made.

At present, arbitration managers face a number of problems in practice, but their reasons for their emergence and the effectiveness of legal protection play an important role in their professionalism and the legality of the legal actions they carry out.

Thus, the arbitration manager has an incentive to prevent in his work violations of the requirements of the legislation on bankruptcy, the rights of the debtor and the lenders, because in the case of detection of committing them gross violations of the requirements of the law, it is possible to bring the arbitration

manager to disciplinary and administrative – cancellation of his right to performance of the activity of the arbitration manager (property manager, sanitation manager, liquidator).

Key words: *state control, arbitration manager, control over the activity of the arbitration manager.*

Постановка проблеми. Аналіз контролю та нагляду за діяльністю арбітражних керуючих є актуальним оскільки дозволяє побудувати більш цілісну та обґрунтовану модель вдосконалення і розвитку системи адміністративно-правового статусу арбітражних керуючих.

Проголошуючи людину як найвищу соціальну цінність, законні інтереси і потреби якої визначають зміст і спрямованість діяльності держави [1] необхідно всі процеси, в тому числі економічні підпорядковувати принципу верховенства права, а держава повинна забезпечувати належний контроль за реалізацією всіх аспектів цього принципу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання державного контролю, діяльності арбітражного керуючого постійно є предметом уваги науковців і практиків, лише невеличка частина яких приведена в даній роботі, зокрема таких як Ю. Гаруст, Н. Зозуля, І. Жаботинський, О. Слuch, Ю. Ушач, Ю. Хорунжий, проте в межах адміністративного права специфіка взаємодії контролюючих та підконтрольних суб'єктів, саморегулівної організації, має бути предметом окремого дослідження.

Формулювання цілей статті. Цілями даної статті є формування авторської позиції щодо порядку здійснення процедури державного контролю за діяльністю арбітражного керуючого з метою оптимального захисту прав учасників і підвищення ефективності контролю.

Виклад основного матеріалу. Існує твердження, що контрольно-наглядова діяльність - це одна з основних форм правової діяльності держави, яка здійснюється державою шляхом видання контрольно-

правових актів або рішень, що приймаються відповідними органами державної влади у межах передбачених конституцією і законами повноважень, і має на меті забезпечення перевірки відповідності дій суб'єктів та об'єктів правового регулювання чинному законодавству, сприяння режиму законності і правопорядку [2, с. 115].

Суперечливим є вживання понять «контроль» і «нагляд» на рівні синонімів, зокрема, у Законі України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» [3].

Втім, аби зосередитись не на формі а на змісті діяльності, в визначення якої науковці вкладають подекуди різне розуміння, ми пропонуємо абстрагуватись від проблеми розмежування контролю та нагляду, виходячи з тези, що оскільки контроль є набагато глибшим за змістом і відчутливішим за наслідками, все що справедливо для нагляду, справедливо і для контролю і оскільки суто у сфері діяльності арбітражних керуючих нагляд окремо не вділяється в законодавстві, тому можна в якості предмету дослідження завжди використовувати контроль за діяльністю арбітражних керуючих.

Ризикнемо також зауважити, що саме поняття «нагляд» (рос. – надзор) несе в собі фундаментальну тоталітарну атрибуцію з часів, коли за всіма більш-менш важливими процесами в суспільстві потребувався нагляд. В сучасних умовах демократичної правової держави, зі зміною принципу законності на принцип верховенства права мову слід вести про контроль, як засіб удосконалення діяльності, що здійснюється фахово.

Контроль за діяльністю арбітражних керуючих є одним з основних повноважень Міністерства юстиції України як державного органу з питань банкрутства. Справи про банкрутство завжди викликають багато запитань і суперечностей як в арбітражних керуючих, так і в інших учасників провадження, які звертаються до Мін'юсту зі скаргами на діяльність арбітражних керуючих.

Правова регламентація контрольних процедур за діяльністю арбітражних керуючих повинна бути однією з гарантій унеможливлення використання контрольних повноважень для зведення особистих рахунків, задоволення корпоративних інтересів за допомогою посадових осіб та службовців контролюючих органів. Ретельна регламентація процедур контролю має не менш істотне значення, ніж будь-які інші управлінські процедури, хоча вони і вимагають більшої оперативності, визначення доцільності та свободи вибору керівників. Контролюючу сторону визначені процедури дисциплінують, підвищують організованість і дієвість її роботи.

Для арбітражних керуючих, як сторони, яку контролюють, правове забезпечення цих процедур позбавляє від свавілля в діях контролюючих органів, до того ж дозволяє уникнути дестабілізуючого фактора контролю у їх поточній роботі, бо вони вже морально підготувалися до процедур, урегульованість яких за допомогою норм права дозволяє уникнути непередбачуваних дій контролюючих органів, котрі можливі за відсутності існування відповідних правових норм.

Здійснення контролю за діяльністю арбітражних керуючих згідно законодавства [4] складається з таких етапів:

- проведення перевірки, складання Довідки про результати перевірки діяльності арбітражного керуючого;
- надання арбітражним керуючим комісії заперечень щодо Довідки та (або) усунення зазначених у Довідці порушень;
- складення акту перевірки з урахуванням Довідки, заперечень та усунутих арбітражним керуючим порушень.

Для проведення перевірки орган контролю надає доручення на проведення перевірки, яке підписується керівником структурного підрозділу Мін'юсту, відповідального за забезпечення реалізації повноважень державного органу з питань банкрутства, або керівником

територіального органу з питань банкрутства та реєструється в журналі обліку доручень на проведення перевірки арбітражних керуючих [5].

Предметом планової перевірки є відповідність арбітражного керуючого вимогам, визначеним у Законі [6], а також додержання арбітражним керуючим вимог, іншого законодавства з питань банкрутства та законодавства про оплату праці [7] під час здійснення повноважень розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора у справах про банкрутство за період, що підлягає плановій перевірці.

Повторна перевірка з питань, що вже були предметом перевірки, не допускається, крім випадків, передбачених законодавством.

На підставі доручення на проведення перевірки оформлюються посвідчення на проведення перевірки та повідомлення про проведення перевірки, які підписуються керівником структурного підрозділу Мін'юсту або структурного підрозділу територіального органу з питань банкрутства, відповідального за забезпечення реалізації повноважень державного органу з питань банкрутства.

Таке оскарження, що може стати приводом для перевірки діяльності арбітражного керуючого, може здійснити будь-яка особа, навіть не учасник справи, що і трапляється на практиці, і з одного боку, може видатись дієвим інструментом захисту прав суб'єктів, не залучених до справи про банкрутство, а з іншого боку стати інструментом численних процесуальних диверсій з боку «підставних» скаржників.

Варто зауважити, що певний позитивний досвід у вирішенні та мінімізації цих спорів принесла Дисциплінарна комісія, яка на своїй засідання почала викликати і скаржника, і того, щодо кого подана скарга. Так, протягом останніх років практично припинились спори та обміни скаргами, зокрема і між арбітражними керуючими, яким не вигідні такі публічні обговорення та звернення яких уже не призводять до бажаної цілі, про що йдеться в аналітиці Н. Зозулі [8]. Даний факт свідчить про те, що

взаємовідносини в середині спільноти арбітражних керуючих мають тенденцію до певного саморегулювання, адже безпідставні скарги – зброя, яка б'є по репутації передусім скаржника, або сторони, яку він представляє, і такий недобросовісний арбітражний керуючий замість зведення рахунків може заробити негативний імідж серед колег-арбітражних керуючих, представників міністерства, суддівського корпусу.

На думку Ю. Ушач: «будь-яка скарга на арбітражного керуючого повинна розглядатися з огляду на те, чи завдали його дії комусь збитків чи просто відбулись якісь процесуальні порушення [9].

В літературі зазначається, що арбітражним керуючим потрібно звертати достатньо уваги на документи, які служать підставою для проведення перевірки, та ще на стадії їх отримання разом з повідомленням про проведення перевірки їх належним чином аналізувати і, у разі виявлення питань, що відповідно до Порядку контролю [4] не можуть бути предметом перевірки або вже були досліджені під час попередніх заходів контролю (причому неважливо, чи такі перевірки були здійснені до заміни ліцензії на свідоцтво, чи після), акцентувати на цьому увагу органу контролю та вимагати виключення таких питань з предмета перевірки. З огляду на це ненадання арбітражним керуючим комісії з перевірки документів з цих питань не може вважатися відмовою в проведенні перевірки. Також констатується, що більшість арбітражних керуючих, не бажаючи вступати в суперечку з органом контролю на початкових стадіях перевірки та «псувати» відносини, допускають комісію до перевірки таких питань [10].

Перед початком перевірки голова комісії повинен пред'явити арбітражному керуючому посвідчення на проведення перевірки та службові посвідчення, що засвідчують особи голови та членів комісії, надати арбітражному керуючому копію посвідчення на проведення перевірки, а у разі якщо арбітражний керуючий веде журнал відвідувань представниками

органів контролю, голова комісії вносить запис до відповідного журналу арбітражного керуючого.

Особливістю в Порядку контролю [4] є право арбітражного керуючого вимагати залучення до проведення перевірки «найбільш досвідчених і висококваліфікованих» арбітражних керуючих. Причому така вимога арбітражного керуючого є обов'язковою для виконання комісією з перевірки. Тому зазначене право арбітражного керуючого є, по суті, захистом останнього від можливого «свавілля» членів комісії з перевірки, які повинні рахуватись з позицією «найбільш досвідчених і висококваліфікованих» арбітражних керуючих, звичайно ж, за умови повної відповідності такої позиції вимогам законодавства [10].

Саморегулювання, тобто регулювання певної сфери відносин професійною спільнотою цієї ж сфери, вже давно використовується розвиненими країнами. Саморегулювання має низку переваг перед державним регулюванням, а саме: нижчий рівень бюрократизації, значно менше фінансове навантаження на державу в цій сфері, кращий контроль за збереженням балансу інтересів професійної спільноти та інтересів суспільства, залучення професійної спільноти до нормотворчого процесу, збільшення передумов для здорової конкуренції всередині професійної спільноти, зменшення (мінімізація) корупційних ризиків [11].

На основі наведених міркувань слід лише підкреслити думку, що в усіх можливих сферах суспільної діяльності колишній «нагляд» повинен бути заміненим на саморегулювання, а контроль має застосовуватись лише як засіб забезпечення ключових інтересів держави і суспільства.

Надання саморегулювній організації повноважень щодо контролю за діяльністю членів є однією з ключових основ саморегулювання у будь-якій сфері. У зв'язку з цим, як констатується коментаторами, була зроблена спроба залучити арбітражних керуючих до процесу проведення перевірок своїх колег [11]. Проте, реалізація виявилась дещо непослідовною, оскільки

в результаті залучити до перевірки можна тільки арбітражних керуючих «схвалених» міністерством. Хоча в цілому слід підтримати цю практику і в подальшому сприяти її поширенню, оскільки спільна робота державних службовців і арбітражних керуючих під час перевірок сприятиме усуненню протиріч, виробленню єдиних позицій на основі законодавства.

У разі виявлення під час перевірки порушень у діяльності арбітражного керуючого орган контролю на підставі акта перевірки за наявності відповідних підстав вносить припис про недопущення повторних порушень та розпорядження про усунення виявлених порушень. Орган контролю вносить розпорядження щодо порушень, які можуть бути усунені арбітражним керуючим, а щодо інших порушень - припис. У разі виявлення за результатами перевірки порушень, які є підставою для внесення державним органом з питань банкрутства до Дисциплінарної комісії подання щодо застосування до арбітражного керуючого дисциплінарних стягнень, орган контролю обов'язково зазначає про це в акті перевірки. У такому випадку припис та розпорядження не складаються до моменту прийняття Дисциплінарною комісією рішення за результатом розгляду подання.

Дисциплінарними стягненнями, що накладаються на арбітражного керуючого є попередження, позбавлення права на здійснення діяльності арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора). Рішення щодо накладення дисциплінарного стягнення може бути прийняте Дисциплінарною комісією протягом двох місяців з дня виявлення проступку, але не пізніше одного року з дня його вчинення.

Згідно аналітичних даних, за 2017 рік Дисциплінарна комісія розглянула близько 185 подань територіальних органів, що стосувались питання притягнення арбітражних керуючих до процесуальної відповідальності. З них: 19% подань було відхилено, 45% - попередження, 35% - позбавлення права на зайняття цією діяльністю. Однак у разі

накладення дисциплінарного стягнення, його можна оскаржити у суді. До того ж, виходячи із практики, близько 74% з оскаржуваних рішень було скасовано, тобто здебільшого позови задовольняються на користь арбітражних керуючих. Мотивація судових рішень у таких справах здебільшого пов'язана із порушенням формальних ознак притягнення арбітражних керуючих до дисциплінарної відповідальності (наприклад, не викладені чи неналежним чином викладені порушення, закінчення строку притягнення до відповідальності тощо), а суть порушення майже ніколи не розглядається [8].

Висновки. З наведеної статистики і аналітичних викладок можна зробити висновок, що як і в будь-якій сфері, наразі, арбітражні керуючі стикаються із низкою проблем на практиці, але в причинах їх виникнення і в ефективності правового захисту значну роль відіграє їх професіоналізм та правомірність вчинюваних юридичних дій.

Процедура перевірки має забезпечувати реалізацію прав скаржника і арбітражного керуючого шляхом суворого дотримання процесуальних норм для запобігання подальшому скасуванню рішень адміністративними судами. Процедура також має забезпечувати участь третьої сторони – найбільш досвідчених арбітражних керуючих, що не мають відношення до скарги.

Таким чином, арбітражний керуючий має стимул для недопущення у своїй роботі порушень вимог законодавства з питань банкрутства, прав боржника та кредиторів, адже у разі виявлення скоєння ним грубих порушень вимог законодавства, є можливим притягнення арбітражного керуючого до дисциплінарної відповідальності та адміністративної - позбавлення його права на здійснення діяльності арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора).

Література

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141).
2. Гаруст Ю. В. Правове забезпечення контрольної діяльності податкових органів України : дис. канд. юрид. наук : 12.00.07 / Ю. В. Гаруст; Харк. нац. ун-т внутр. справ. - Х., 2007. - 184 арк.
3. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : Закон України від від 05.04.2007 № 877-V / Відомості Верховної Ради України. - 2007. - № 29. - Ст. 389.
4. Наказ Міністерства юстиції України від 27.06.2013 № 1284/5 «Про затвердження Порядку контролю за діяльністю арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів)» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.rada.gov.ua
5. Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Змін до Порядку контролю за діяльністю арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів)» від 22.03.2017 № 922/5 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.rada.gov.ua
6. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України від 14.05.1992 р. № 2343-12 / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 31, ст.440 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.rada.gov.ua
7. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII.(Затверджується Законом № 322-VIII від 10.12.71 ВВР, 1971, додаток до № 50, ст. 375).
8. Зозуля Н. Арбітражні керуючі в Україні: престижний статус на папері / Аналітика / Українське право. - 2017. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ukrainepravo.com/scientific->

thought/legal_analyst/aubkkhuazrk-nyeutsyuk-v-tsnualrk-tuyefkhyzrym-fkhakhtsf-ra-tatyek.

9. Ушач Ю. Про практику перевірок роботи арбітражних керуючих та проблемні питання у роботі Дисциплінарної комісії при Мін'юсті / Аналітика - 2016. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://bankruptcy-ua.com/articles/3449>.
10. Хорунжий Ю. А. Щодо окремих аспектів правозастосування нового Порядку контролю за діяльністю арбітражних керуючих / Стаття - Науково-практичний юридичний журнал «Судова практика» № 9-10'2013. – с. 18-29.
11. Случ О., Жаботинський І. Саморегулювання арбітражних керуючих: бути чи не бути? / Юридична газета - 2016. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://jur-gazeta.com/publications/practice/gospodarske>.

References

1. Konstytucija Ukrainy vid 28.06.1996 # 254k/96-VR. (Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrainy (VVR), 1996, # 30, st. 141).
2. Gharust Ju. V. Pravove zabezpechennja kontroljnoji dijalnosti orghaniv Ukrainy : dys. kand. juryd. nauk : 12.00.07 / Ju. V. Gharust; Khark. nac. un-t vnutr. sprav. - X., 2007. - 184 ark.
3. Pro osnovni zasady derzhavnogho naghljadu (kontrolju) u sferi ghospodarsjkoji dijalnosti : Zakon Ukrainy vid vid 05.04.2007 # 877-V / Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrainy. - 2007. - # 29. - St. 389.
4. Nakaz Ministerstva justyciji Ukrainy vid 27.06.2013 # 1284/5 «Pro zatverdzhennja Porjadku kontrolju za dijalnistju arbitrazhnykh kerujuchykh (rozporjadnykiv majna, kerujuchykh sanacijeju, likvidatoriv)» [Elektronnyj resurs]. - Rezhym dostupu: www.rada.gov.ua
5. Nakaz Ministerstva justyciji Ukrainy «Pro zatverdzhennja Zmin do Porjadku kontrolju za dijalnistju arbitrazhnykh kerujuchykh

- (rozporjadnykiv majna, kerujuchykh sanacijeju, likvidatoriv)» vid 22.03.2017 # 922/5 [Elektronnyj resurs]. - Rezhym dostupu: www.rada.gov.ua
6. Pro vidnovlennja platospromozhnosti borzhnyka abo vyznannja jogho bankrutom: Zakon Ukrainy vid 14.05.1992 r. # 2343-12 / Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrainy (VVR), 1992, # 31, st.440 [Elektronnyj resurs]. - Rezhym dostupu: www.rada.gov.ua
  7. Kodeks zakoniv pro pracju Ukrainy vid 10.12.1971 # 322-VIII. (Zatverdzhujetsja Zakonom # 322-VIII vid 10.12.71 VVR, 1971, dodatok do # 50, st. 375).
  8. Zozulja N. Arbitrazhni kerujuchi v Ukraini: prestyzhnyj status na paperi / Analityka / Ukrainijske pravo. – 2017 [Elektronnyj resurs]. - Rezhym dostupu: http://ukrainepravo.com/scientific-thought/legal_analyst/aukkhuazrk-nyeutsyuk-v-tsnualrk-tuyefkhyzrym-fkhakhtsf-ra-tatyek
  9. Ushach Ju. Pro praktyku perevirok roboty arbitrazhnykh kerujuchykh ta problemni pytannja u roboti Dyscyplinarnoji komisiji pry Min'justi / Analityka - 2016. [Elektronnyj resurs]. - Rezhym dostupu: <http://bankruptcy-ua.com/articles/3449>
  10. Khorunzhyj Ju. A. Shhodo okremykh aspektiv pravozastosuvannja novogho Porjadku kontrolju za dijalnistju arbitrazhnykh kerujuchykh / Stattja - Naukovo-praktychnyj jurydychnyj zhurnal «Sudova praktyka» # 9-10'2013. – s. 18-29.
  11. Sluch O., Zhabotyns'kyj I. Samoreghuljuvannja arbitrazhnykh kerujuchykh: buty chy ne buty? / Jurydychna ghazeta - 2016. [Elektronnyj resurs]. - Rezhym dostupu: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/gospodarske>.